

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilerde Sosyal Katılım Becerisinin Kazandırılması ile İlgili Görüşleri

Opinions of Social Studies Teachers on Acquiring Students' Social Participation Skills

Kamil UYGUN^{ID}, Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, kamil.uygun@usak.edu.tr

Şifa KARABULUT GÜNHAN^{ID}, Doktora Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, s.sifa0101@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 17 Eylül 2024

Kabul tarihi - Accepted: 12 Mart 2025

Yayın tarihi - Published: 28 Nisan 2025

Öz. Eğitim ile şekillenen toplumumuzda bireyler birçok değer ve beceri kazanarak topluma adapte olurlar. Topluma uyum sağlamaları için en önem teşkil eden ve sosyal bilgiler dersi öğretim programında da bulunan sosyal katılım becerisi insanları sosyal yaşama katarak toplumsal ilişkileri düzenlemeye katkı sağlar. Toplum için önem teşkil eden sosyal katılım becerisinin öğrencilere kazandırılması da bir o kadar önemlidir. Bu nedenle sosyal katılım becerisinin kazandırılmasına yönelik öğretim sağlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konudaki düşünceleri önem teşkil etmektedir. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal katılım becerisini geliştirmeye yönelik görüşlerini ortaya çıkararak alanyazına katkı sağlamaktır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla 20 katılımcı ile yüz yüze ve telefonla görüntülü yapılan görüşmeler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Ulaşılan bulgular öğrencilerin daha çok sosyal aktiviteye katılarak bu beceriyi kazanabileceğini gösterirken bunun için sosyal bilgiler ders saatinin yeterli düzeye getirilmesi gerekliliğini de göstermektedir. Araştırma sonuçları, sosyal katılım becerisi ile öğrencilere sosyallik, özgüven, uyum, duyarlılık, işbirlikçi, empati gibi davranışların kazandırılmasının hedeflendiği açığa çıkarmıştır. Sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemlerin ise deneyimleme, sosyal etkinlikler, aktif öğrenme etkinlikleri, örnek olaylar, akran öğretimi gibi yöntemlerin olduğu açığa çıkmıştır. Sosyal katılım becerisi kazandırılırken öğretim esnasında pasif öğrenci, ders saati yetersizliği, akran zorbalığı, kalabalık sınıf mevcudu gibi bazı problemlerin varlığı saptanmıştır. Sosyal bilgiler dersi ders saatinin artırılması ve öğretmen, veli, rehberlik ile iş birliği yapılması halinde sosyal katılım becerisinin gelişebileceğini göstermektedir. Çalışmanın yapılacak çalışmalara katkı sunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Sosyal katılım becerisi, Sosyal bilgiler öğretmeni.

Abstract. In our society shaped by education, individuals adapt to society by gaining many values and skills. One of the most important skills for them to adapt to society is social participation skill. Social participation skill included in social studies curriculum contributes to organizing social relations by including people in social life. It is equally important for students to gain social participation skill which is important for society. Therefore, the thoughts of social studies teachers who provide education for gaining social participation skill are important. For these reasons, the aim of the research is to contribute to the field by revealing the thoughts of social studies teachers on developing social participation skill. Phenomenology pattern which is one of the qualitative research methods was used as the method in the research. The findings obtained as a result of the interviews conducted with 20 participants showed that students can gain this skill by participating in more social activities, and it also showed that social studies lesson hours should be increased to a sufficient level for this. It is predicted that social participation skill will develop by increasing social studies lesson hours and providing opportunities to teachers.

Keywords: Social studies, Social participation skills, Social studies teacher.

Extended Abstract

Introduction. In order to gain social participation skills that can be effectively transferred through social studies, social studies teachers who teach this course are of great importance. Therefore, it is also very important to obtain the opinions of social studies teachers. For this reason, this study aims to seek the opinions of social studies teachers regarding the acquisition of social participation skills. Based on this purpose, the following questions are sought to be answered:

What are the desired behaviors to be gained by students through social participation skills?

What are the effective methods for gaining social participation skills?

What are the difficulties encountered during the course while gaining social participation skills?

What are the solution suggestions for the difficulties encountered during the course while gaining social participation skills?

What are the differences between students with high and low social participation skills?

What should be done to minimize the differences between students with high and low social participation skills?

Method. In the study, phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used. The study group of the study consists of social studies teachers working in Usak province. Data were collected with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The analysis of the collected data was done according to content analysis.

Results. It has been observed that the desired behaviors to be gained by students with social participation skills are being social, being self-confident, being compatible, being sensitive, being cooperative, being able to empathize, being able to communicate, gaining experience, acting scientifically, having a different perspective, and having a healthy state of mind. By gaining social participation skills, students gain social behaviors such as participating in social activities and being in groups, and by being able to express themselves bravely and not being shy, they also gain self-confidence. According to teachers, it has been determined that the effective methods for gaining social participation skills are gaining experience, directing to social activities, active learning techniques, sample events, individualized teaching techniques, peer teaching, and being a role model. While social participation skills can be effectively gained by gaining experience through learning by doing and living in social life, this skill can also be successfully gained by directing students to social activities such as tree planting activities and taking part in the choir. Solution suggestions for the difficulties encountered during the course while providing social participation skills are encouraging students, having them do group work, ensuring discipline, taking student levels into consideration, increasing lesson hours, providing training outside the classroom, cooperating with the family, implementing skill-based education practices, managing lesson hours effectively, reducing lesson content, providing correct information to students, cooperating with guidance and implementing process-oriented education.

Suggestions. In order for teachers to bring students together with social activities, class hours should be increased or additional hours should be given for social activities. All branch teachers, guidance counselors and parents should cooperate. Students should be directed to social activities. Students should not be offended and they should not be allowed to belittle each other among their peers. Students should be supported to discover their talents. Group work should be done among students.

Giriş

Eğitim, bireyleri bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırarak yetiştirme amacı taşımaktadır (Göksoy, Sağır ve Yenipınar, 2014). Bu nedenle eğitim, günümüzde toplumların gelişmesinde oldukça önem teşkil etmektedir. İnsan davranışlarında kırılma yaşatan eğitim, günümüzde artık bilgi temelinin yanı sıra beceri kazandırma konusunda da uğraş verilen bir alandır. Çünkü, çağdaş eğitim anlayışı becerilerin öğretim adımları ile bireylere kazandırılmasını öngörmektedir (Çelikkaya, 2011). Öğretiminin ilk basamaklarında öğrenciler hayatlarının sonraki dönemlerinde faydalı olacak birçok beceri, bilgi ve davranışlar kazanır. Sosyal bilgiler bu süreçlerde bireyleri hayata hazır hale getiren en öncelikli derslerdendir (Coşkun ve Samancı, 2012).

Sosyal bilgiler dersi bireylerin, hayatta pasif ve edilgen olmaktan çıkarıp aktif ve etken olmalarını sağlar (Tarhan, 2015) bundan dolayı bireylere beceriler kazandırma gayreti güder. Bireylerde birçok alanda ve farklı disiplinlerle geliştirilmeye çalışılan beceriler olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde de kazandırılmaya çalışılan beceriler mevcuttur. Sosyal bilgiler, iyi vatandaş yetiştirmek maksadıyla, sosyal bilimler alanlarındaki bilgiler ışığında, bireylere sosyal hayat ile ilgili beceri, bilgi, değer ve davranışların aktarıldığı bir ortaokul dersi (Şahin, 2020). Dunn'a (1919; aktaran Keskin, 2019) göre, Sosyal bilgiler, insanı ve insanların oluşturduğu toplumun birlik olması ve ilerlemesi konularıyla ilgilenen bir daldır. Başka bir tanıma göre ise sosyal bilgiler, haklarının, sorumluluklarının ve milli kültürünün bilincinde olan ve bununla birlikte sürekli ilerleyen dünyaya ayak uydurabilecek bireyler yetiştirmeyi hedef edinen bir disiplindir (Akgül, 2021). Bu tanımlardan yola çıkarak ideal vatandaşlar ve uyum sağlayabilen bireyler yetiştirme amaçları taşıyan sosyal bilgiler dersi bu amaçlara uygun olarak öğrencilere bazı beceriler kazandırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Amerikan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS, 1994) sosyal bilgiler dersi ile kazandırılması hedeflenen başlıca becerileri üç başlıkta toplamıştır. Bunlar: bilgi edinme becerisi, bilgileri düzenleme ve kullanma becerisi ve kişilerarası ilişkiler ve sosyal katılım becerisidir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında sosyal bilgiler dersi ile kazandırılmaya çalışılan beceriler beş ana başlık altında verilmiştir: Kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, beceriler arası ilişkiler (MEB, 2024). 4., 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerini kapsayan bu beceriler her sınıf düzeyinde alt başlık olarak sosyal katılım becerisine yer vermiştir. Bu beceriler aynı zamanda bireyleri günümüzün değişen şartlarına hazır hale getirmeyi amaç edinmektedir (Mutluer, 2013). Öğrencilere kazandırılması hedeflenen bu temel becerilerin her biri oldukça önem arz etmektedir fakat bunlar arasından sosyal katılım becerisine ayrıca değinmek gerekirse, ilk defa 2005 yılında programda yer alan sosyal katılım becerisi daha sonra düzenlenen 2018 programında da yer almıştır (Şahin, 2020). Akabinde 2023 yılında içeriği tekrardan düzenlenen sosyal bilgiler öğretim programında da sosyal katılım becerisi yer almıştır.

Hızlı bir şekilde değişen ve gelişen günümüz dünyası; siyasal, ekonomik, kültürel alanlarda olduğu gibi sosyal çevre konusuna da etki etmektedir (Genç ve Eryaman, 2007). Zaten becerilerin başlıca ortaya çıkış sebebi de değişen ve karmaşık hale gelen dünyanın durumudur (Taşkıran, Baş ve Bulut, 2016). Bu nedenle değişen dünya ile birlikte sosyal çevreye de uyum sağlamak şart olmuştur. İnsanların farklılıklarına rağmen çevresinin gerekliliklerine uyum sağlaması, çevresine etkin katılım sağlaması, girişken olması gibi sosyal becerileri kazandırma konusunda eğitimin rolü ön plana

Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1194-1214.

DOI. 10.51460/baebd.1551651

çıkılmaktadır. Eğitim formal ve informal olmak üzere iki başlık altında incelenir. Formal eğitim, okullarda verilen eğitim iken informal eğitim ise hayat boyu devam eden herhangi bir öğretim programına ihtiyaç duyulmadan gerçekleşir. Formal eğitimde öğretim programının varlığı önemlidir. Öğretim programları, bireylerin çeşitli becerilerini geliştirip başarılı olmalarını sağlarken yaratıcılıklarının artmasına da katkıda bulunmalıdır (Tay ve Öcal, 2008). Okullar, küçük yaştan itibaren bireylerin sosyalleşebileceği bir ortam olduğu için çağımızda artık okullarda bilgi odaklı eğitime ek olarak bireylerin sosyalleşmesi, değişen dünyaya uyum sağlaması için gerekli olan beceriler ve değerler kazandırılması da oldukça önem teşkil eden bir meseledir (Şahin ve Karatekin, 2022b). Sosyal yaşama hazırlığa yönelik olan gerekli yetkinliklerin kazandırılmasında özellikle sosyal bilgiler dersi bir adım öne çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan sosyal katılım becerisi tam olarak bu söz konusu yetkinliklerin kazandırılmasında rolü olan bir beceridir (Erdoğan, 2019). Sosyal katılım, tamamen gönüllü olarak vatandaşların sorumluluklarını, ilgisi olan konuları ve sosyal olaylara karşı tavrını ve farkındalığını ortaya çıkarmaktadır (Coşkun, Kodal ve Ersoy, 2022). Sosyal katılımda bireylerin, kendilerini ve çevresindekileri ilgilendiren toplumsal sorunların veya dünyayı ilgilendiren evrensel sorunların çözümüne katılması dikkate alınır (Akfırat ve Çok, 2013). Sosyal katılım becerisi, formal öğrenmeye ek olarak okul dışındaki informal süreçteki sosyal ilişkileri de içermektedir (Ocakçı ve Samancı, 2018). Sosyal katılım, bir öğrenme etkinliğine katılım gibi formal süreçlerin yanı sıra aile içindeki iş bölümüne katılım, akran ilişkisine katılım, akraba ve mahalle ilişkisine katılım gibi sosyal çevreyle ilgili informal süreçleri de içerir. Sosyal katılım becerileri, çocukları hem okul ortamında hem de sosyal yaşamda sosyal, kültürel, sanatsal ve spor faaliyetlerine katılmaya teşvik etmeyi, böylece öz güveni ve sorumluluk duygusunu geliştirmeyi amaçlar (Samancı, Ocakçı ve Seçer, 2018; Şahin, 2020). Sosyal bilgiler dersinin öğretim programındaki sosyal katılım becerisine göre bireyler, iletişim becerilerini geliştirerek toplumsal ilişkilerini düzenlemeli, sosyal yaşama katılıma önem vererek toplumsal konularda yaşanabilecek sorunlara çözüm önerileri sunabilmelidir (MEB, 2024). Öğrencilere sosyal katılım becerisini etkili bir şekilde kazandırmak için yakın çevreden olaylar ya da güncel durumlar ele alınıp ve öğrencilere uygulamalı görevler verilerek onları süreç içinde etkin kılmak etkili yöntem olabilmektedir (Altınok, 2012). Sosyal katılım; topluma hizmette bulunmak, siyasi eylemlerde aktif olmak ve sosyal değişime uyum sağlamak olarak üç kapsamda ele alınabilir (Adler ve Goggin, 2005) aynı zamanda bunların etkin bir şekilde uygulanması için sosyal katılım becerilerinin gelişmesi önem arz etmektedir. Öğrencilerin bilgi seviyesini yükseltmek de sosyal katılım becerilerinin gelişmesine fayda sağlamaktadır. Cress (2012) bu konuda, sosyal katılım becerisi iyi olan öğrencilerin akademik olarak da başarılı olduklarını belirtmiştir.

Alanyazına bakıldığında, birçok araştırmacının sosyal bilgiler eğitiminde sosyal katılım becerisini farklı açılardan inceleyen çalışmalar yaptığı görülmektedir. Seyhan (2014) çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal katılım becerisi kavramına yönelik algılarını; Sömen ve Bilgili (2017), öğretmenlerin 6. sınıf öğrencilerine sosyal katılım becerisi kazandırmaya yönelik durumlarını belirlemeyi; Memişoğlu (2016), sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal katılıma ilişkin görüşlerini; Şahin ve Karatekin (2022a), ilkökul 4. sınıfta eğitim gören öğrencilerin sosyal katılıma ilişkin beceri düzeylerini tespit etmeyi; Şahin ve Karatekin (2022b), sınıf öğretmenlerinin sosyal katılım becerisini kazandırma süreçlerindeki düşüncelerini; Kara (2022), ortaokul öğrencilerinde ADDIE öğretim tasarım modeli temelli sosyal katılım becerisinin geliştirilmesini; Coşkun, Kodal ve Ersoy (2022), 5. sınıftaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde sosyal katılıma dair becerileri edinmelerini; Erol ve Akpınar (2022), ortaokul öğrencilerine yönelik sosyal katılım becerisi ölçeği geliştirmeyi; Günteke ve Aladağ (2023), ilkökul 4.

sınıf öğrencilerinin politik okuryazarlık durumları ile sosyal katılıma yönelik becerileri arasındaki durumlarını; Aktepe ve Eren (2023), ilkökulda sosyal katılım becerileri üzerine öğretmen görüşlerini ele almışlardır.

Yapılan çalışmalar, sosyal bilgiler dersinde sosyal katılım becerisinin kazandırılmasının ve etkili bir şekilde aktarılabilmesinin mümkün olduğunu göstermiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenme öğretme sürecini yürüttükleri için sosyal katılım becerisi hususunda önem teşkil etmektedir. Bundan dolayı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak faydalı olacaktır. Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere sosyal katılım becerisinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine başvurmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri nelerdir?” problem cümlesinden yola çıkarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

Sosyal katılım becerisi ile öğrencilere kazandırılmak istenen davranışlar nelerdir?

Sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemler nelerdir?

Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlükler nelerdir?

Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farklar nelerdir?

Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkları en aza indirmek için neler yapılmalıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

Araştırmanın modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırmanın amacı, insanların belirli bir fenomene yönelik tecrübe etme, yorumlama, anlama ya da kavramsallaştırmada meydana çıkardıkları farklı yolları tanımlamaktır (Çepni, 2007). Olgubilim deseni, bireylerin belirli şartlarda ve kendi doğal ortamlarında gerçekleşen durum ve olguları kendi gerçeklikleri içinde anlamayı sağlar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenlik deneyimlerinde algılarının ne şekilde ve nasıl olduğunun betimlenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecindeki tecrübelerine ve algılarına dayanarak bulgulara ulaşılması amaçlandığı için olgubilim deseni tercih edilmiştir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Uşak il merkezindeki devlet okullarında görevini sürdüren 20 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin 16’sı erkek ve 4’ü kadındır. Araştırmada gizlilik ve etik ilkeler dikkat edilerek katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamıştır. Araştırmaya dahil edilen katılımcılar öğretmenin ilk harfi ile “Ö” şeklinde kısaltılarak belirtilmiştir (Tablo 1). Çalışma grubunun belirlenmesi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme türü belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme ile araştırmacılar kendine yakın ve erişilmesi kolay olan Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 1194-1214.*

DOI. 10.51460/baebd.1551651

çalışma grubunu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmının yapıldığı dönem, yaz aylarına denk geldiği için araştırmacılar kolay ulaşabileceği yakın çevresindeki Uşak İl merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerini seçmişlerdir. Araştırmaya hız ve pratiklik kazandıracağı düşüncesiyle araştırmacıların çalışma grubuna erişiminin kolay olması göz önünde bulundurularak bu örneklem yöntemi tercih edilmiştir.

Sayfa | 1200

Tablo 1.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Kıdem Yılı
Ö1	48	Kadın	26
Ö2	44	Erkek	20
Ö3	48	Kadın	23
Ö4	35	Erkek	10
Ö5	47	Kadın	25
Ö6	40	Erkek	13
Ö7	34	Kadın	10
Ö8	34	Erkek	9
Ö9	36	Erkek	7
Ö10	37	Erkek	15
Ö11	42	Kadın	19
Ö12	42	Erkek	20
Ö13	48	Erkek	23
Ö14	47	Erkek	22
Ö15	41	Kadın	16
Ö16	34	Erkek	7
Ö17	41	Erkek	15
Ö18	37	Erkek	11
Ö19	47	Erkek	18
Ö20	39	Erkek	14

Verilerin toplanması ve analizi

Araştırma öncesi ilk adım olarak Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 07.06.2023 tarih ve 2023/132 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Olgubilim deseni ile tasarlanan araştırmalarda temel veri toplama aracı, görüşmedir. Bu araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

Görüşme soruları literatürden yararlanarak hazırlanmıştır (Aktepe ve Eren, 2023; Coşkun, Kodal ve Ersoy, 2022; Erol ve Akpınar, 2022; Günteke ve Aladağ, 2023; Kara, 2022; Memişoğlu, 2016; Seyhan, 2014; Sömen ve Bilgili, 2017; Şahin ve Karatekin, 2022a; Şahin ve Karatekin, 2022b). Literatür taraması neticesinde öncelikle 8 soru oluşturulmuştur. Görüşme sorularının amaca uygunluğu için nitel araştırma deneyimi olan üç uzmanın görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda iki soru birleştirilmiştir ve bir soru çıkarılarak görüşme formu biçimlendirilmiştir. Soruların anlaşılabilirliği, cevaplama süresinin test edilmesi ve görüşme biçiminin doğası gereği çalışma grubu dışında bir sosyal bilgiler öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Çalışma grubundaki öğretmenlerle görüşmeler, 2023 yılı temmuz ve ağustos aylarında gerçekleşmiştir. Görüşme başlamadan önce araştırmanın amacı hakkında

Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1194-1214.

DOI. 10.51460/baedb.1551651

kısaca bilgi verilmiştir. Görüşmelerin tamamı araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Veriler, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerle yüz yüze ve telefonla görüntülü görüşme yapılarak elde edilmiştir. Bu görüşmeler, yaklaşık 20-35 dakika sürmüştür. Telefonun ses kayıt özelliği ile kaydedilmiştir. Görüşme formu, altı sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların verdikleri cevaplara müdahale edilmeden ve olduğu gibi yazıya dökülmüştür. Görüşme sorularına verilen cevaplar, bilgisayar ortamında metne dönüştürülmüştür.

Toplanan verilerin çözümlemesi içerik analizine göre yapılmıştır. Bu veri analizinde, yaşantılar ile anlamları ortaya çıkarma hedeflenir. Sonuçlar betimsel olarak sunulurken birçok doğrudan alıntılara yer verilir. Ortaya çıkan örüntüler ve temalar etrafında meydana çıkan bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:71-72). Veri analizleri öncesinde görüşmeler transkript edilmiştir. Araştırmada kodlama öncesinde tüm görüşmeler yazılı metne dönüştürülmüştür. Analize başlamadan önce veriler iki kez okunmuş ve ön bilgi oluşturulmuştur. Transkriptler irdelenerek veriler temel öğelerine ayrılmıştır. Metindeki önemli ifadeler, fikirler veya kavramlar belirlenerek ilk kodlar belirlenmiştir. Kodlar, metindeki anlamlı birimlere verilen etiketlerdir. Bu etiketler, metinden alınan kısa ifadeler veya kavramlardır. Kodlar arasındaki bağlantılar incelenerek benzer veya ilişkili kodlar gruplandırılmıştır.

Araştırmada kodlayıcılar arasında uzlaşma meydana gelmiştir. Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak için inandırıcılık, tutarlık, aktarılabilirlik ve teyit edilebilirlik kullanılmıştır. Araştırma sürecinde yapılanlar ve analiz süreci ayrıntılı şekilde belirtilmiştir. Uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Araştırmacıların rolü vurgulanmıştır. Katılımcıların nasıl seçildiği betimlenmiştir. Katılımcıların hepsine aynı sorular sorulmuştur. Araştırma bulguları sosyal bilgiler öğretmenlerine açılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen verilerin dökümü araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Transkriptlerdeki görüşler doğrudan aktarılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında tablolar halinde bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

“Sosyal katılım becerisi ile öğrencilere kazandırılmak istenen davranışlar nelerdir?” alt problemine yönelik bulgular

Araştırmanın ilk sorusu olan “Sosyal katılım becerisi ile öğrencilere kazandırılmak istenen davranışlar nelerdir?” alt problemine yönelik bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2.

Öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışlara yönelik kodlar

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Sosyal beceriler	Sosyal olma	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö19
	İşbirlikçi olma	Ö1, Ö3, Ö9, Ö10, Ö20
	Empati kurabilme	Ö8, Ö16, Ö18
	İletişim kurabilme	Ö10, Ö18, Ö20
	Deneyim kazanma	Ö19, Ö20
Kişisel beceriler	Özgüvenli olma	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15, Ö18
	Uyumlu olma	Ö1, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö15, Ö17
	Duyarlı olma	Ö5, Ö7, Ö14, Ö17, Ö18
	Sağlıklı ruh haline sahip olma	Ö12
	Bilimsel davranma	Ö6
Akademik beceriler	Farklı bakış açısına sahip olma	Ö16

Sosyal bilgiler dersinde sosyal katılım becerisi ile öğrencilere kazandırılması düşünülen davranışların sosyal olma, özgüvenli olma, uyumlu olma, duyarlı olma, işbirlikçi olma, empati kurabilme, iletişim kurabilme, deneyim kazanma, bilimsel davranma, farklı bakış açısına sahip olma, sağlıklı ruh haline sahip olma davranışları olduğu saptanmıştır.

En fazla bahsedilen davranış sosyal olmaktır. Sosyal katılım becerisi ile öğrencilerin çevresine aktif katılımını aşmak için sosyal olmaları davranışının önemini vurgulamışlardır. Sosyal olma davranışından sonra en fazla değinilen özgüvenli olma davranışı olmuştur. Katılımcılar, öğrencilerin kendilerini kolayca ifade edebilmeleri ve cesur olmaları adına önemli olduğu için özgüvenli olmanın üzerinde çokça durmuşlardır. Diğer en çok değinilen davranışlardan biri ise uyumlu olmaktır. Öğrencilerin bulundukları çevreye uyum sağlayabilmesi için uyumun önemine değinerek uyumlu olma davranışı kazandırmanın gerekliliği de araştırmaya katılan öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Üzerinde durulan diğer iki davranış ise işbirlikçi olma ve empati kurabilmedir. Öğrencilerin bir grupta uyumlu olarak ortak hareket edebilmeleri için işbirlikçi olma davranışının önemine değinirken, diğer insanları anlayabilmeleri için de empati kurabilme davranışının önemine değinmişlerdir. İnsanlarla zorlanmadan etkileşim içinde olabilmeleri için ise iletişim kurabilme davranışının önemine değinilmiştir. Deneyim kazanma, bilimsel davranma, farklı bakış açısına sahip olma, sağlıklı ruh haline sahip olma davranışları sosyal katılım becerisi ile kazandırılmaya çalışılan diğer davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler, sosyal katılım becerisinin eğitim öğretim sürecinde öğrencilere etkili olarak aşılmasıyla öğrencilerin belirtilen bu davranışlara kendilerini entegre edebileceklerini ve böylece kolaylıkla iletişim kurabilip sosyalleşebileceklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal katılım becerisi ile öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların neler olduğuna ilişkin bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö1: “Öğrencilerin kendilerini doğru ifade edebilmeleri, grup içinde uyumlu davranış sergilemeleri, iş birliği ve sorumluluk bilincini kazanmalarına yönelik davranışlardır.”

Ö3: “Özgüvenini geliştirmek, toplumda kendine yer edinebilmek, sağlıklı bir ruh haline sahip olmak.”

Ö8: “Sosyal katılım becerisi ile öğrencilere empati, toplumsal normlara uygun hareket etme ve topluma uyum sağlama, toplumsal değerlerle bağdaşabilme ve bunları içselleştirerek davranış olarak sergileyebilme, bağımsız çalışma bilme ve aynı zamanda bir grup ya da toplulukla uyum içinde çalışabilme gibi davranışlar kazandırılmak istenmektedir.”

Ö10: “Sosyal katılım becerisi dayanışma, işbirliği, iletişim gücü, kendini doğru ifade etme, toplumsal yaşayışı kolaylaştırma gibi özelliklerin gelişimine katkıda bulunur.”

Ö20: “Sosyal katılım becerisi ile öğrencilere, bireysel ve grupla hareket ederek bu yöndeki potansiyelini ortaya koyabilmesi, iletişim becerileri, işbirlikçi öğrenme deneyimleri gibi davranışlar kazandırılmak istenen davranışlar arasında gösterilebilir.”

Sonuç olarak sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal katılım becerisi edinen öğrencilerde sosyal olma, özgüvenli olma, uyumlu olma, duyarlı olma, işbirlikçi olma, empati kurabilme, iletişim kurabilme, deneyim kazanma, bilimsel davranma, farklı bakış açısına sahip olma, sağlıklı ruh haline sahip olma gibi davranışların gelişeceğini düşünmektedirler.

“Sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemler nelerdir?” alt problemine yönelik bulgular

Araştırmamızın ikinci sorusu olan “Sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemler nelerdir?” alt problemine yönelik bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3.

Etkili olan yöntemlere yönelik kodlar

Kodlar	Katılımcılar
Deneyim kazandırma	Ö1, Ö3, Ö7, Ö12, Ö14, Ö16, Ö19, Ö20
Sosyal etkinliklere yönlendirme	Ö4, Ö2, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14, Ö15
Aktif öğrenme teknikleri	Ö3, Ö6, Ö8, Ö10, Ö13, Ö18, Ö20
Örnek olaylar	Ö6, Ö8, Ö10, Ö18, Ö20
Bireyselleştirilmiş öğretim teknikleri	Ö1
Akran öğretimi	Ö1
Rol model olmak	Ö17

Öğretmenlere, sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemlerin neler olduğu sorulduğunda deneyim kazandırma, sosyal etkinliklere yönlendirme, aktif öğrenme teknikleri, örnek olaylar, bireyselleştirilmiş öğretim teknikleri, akran öğretimi, rol model olmak cevapları verilmiştir. En fazla üzerinde durulan yöntem deneyim kazandırma olmuştur. Öğretmenler öğrencilerin deneyim yoluyla, yaparak yaşayarak bir faaliyete etkin katılması ile daha sosyal olabileceğini vurgulamışlardır ve böylece bu beceriyi kazanmasının daha etkili olacağı üzerinde durmuşlardır. Araştırmaya katılan bazı öğretmenler ise öğrencileri sosyal faaliyetlere yönlendirerek etkinlikler yoluyla sosyal katılım becerisini daha iyi kazandırabileceklerini belirtmişlerdir. Diğer yöntemler olarak ise aktif öğrenme tekniklerinin ve örnek olayların önemi üzerinde durulmuştur. Öğrencileri ders esnasında aktif tutarak veya örnek olaylar ile ilgili etkinliklerle sosyal katılımlarını güçlendirebileceklerini ifade etmişlerdir. Bireyselleştirilmiş öğretim teknikleri, akran öğretimi, rol modellik ise sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan diğer yöntemler olarak belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler bu yöntemleri derslerine entegre ederek sosyal katılım becerisinin etkili bir şekilde kazandırılabilceğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemler neler olduğuna ilişkin bazı doğrudan alıntıları şu şekildedir:

Ö1: “Farklılaştırılmış öğrenme teknikleri, yaparak yaşayarak öğrenme, akran öğretimi gibi yöntemlerin etkili olduğunu düşünüyorum.”

Ö4: “Bu becerinin kazandırılmasında sosyal bilgiler dersinin önemi oldukça fazladır. Öğrencilerin sosyal, eğitsel, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımları sağlanarak bu becerinin geliştirilmesi sağlanabilir. Ayrıca sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin liderlik becerileri desteklenerek sosyal katılım becerisi güçlendirilebilir.”

Ö12: “Öğretmenin öğrenciye birebir uygulamalar yaptırması ve takip etmesi.”

Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin düşüncelerine göre, öğrencilere deneyim kazandırma, öğrencileri sosyal etkinliklere yönlendirme, derslerde aktif öğrenme teknikleri kullanma, örnek olaylar ile ders işleme, bireyselleştirilmiş öğretim teknikleri kullanma, akran öğretimi yaptırmak, rol model olmak gibi yöntemler kullanarak öğrencilere sosyal katılım becerisinin kazandırılabilceğini ifade etmektedirler.

“Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlükler nelerdir?” alt problemine yönelik bulgular

Araştırmamızın üçüncü sorusu olan “Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlükler nelerdir?” alt problemine yönelik bulgulara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4.

Karşılaşılan güçlükler için kodlar

Kodlar	Katılımcılar
Pasif öğrenci	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18
Ders saati yetersizliği	Ö1, Ö8, Ö12, Ö17, Ö19, Ö20
Akran zorbalığı	Ö2, Ö20
Kalabalık sınıf mevcudu	Ö5, Ö8
Öğrenci farklılığı	Ö1, Ö6
Sınıf yönetimi güçlüğü	Ö10, Ö11
Eğitimcilerin çağdaş olmaması	Ö20
Velilerin tepkisi	Ö16

Ulaşılan bulgular sonucunda bazı öğretmenler pasif olan öğrencilerle iletişim kurmakta zorlandıkları için onları sosyalleştirmekte güçlük çektiklerine değinirken bazı öğretmenler ise ders saati yetersiz kaldığı için teorik öğretimin dışına çıkamadıklarını, sosyal faaliyetlere yer veremediklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle öğrencilerin daha az sosyal olduklarını belirtmişlerdir. İki öğretmen ise akran zorbalığına değinerek ders katılımları esnasında, teneffüslerde veya sosyal yaşamlarında öğrencilerin birbirlerini incitici davranışları nedeniyle sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Sınıfların kalabalık olması nedeniyle her öğrenci ile etkili bir şekilde ilgilenemediklerini belirtmişlerdir. Farklı düzeyde öğrencilerin olması yine öğrencilerle ilgilenmekte zorluk olan bir başka sebeptir. Tüm bunlar

Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1194-1214.

DOI. 10.51460/baebd.1551651

sınıf yönetim güçlüğü de beraberinde getirmektedir. Bazı eğitimcilerin çağdaş olmaması ve öğrencilere ayak uyduramaması, velilerin öğrencilerin sosyal olmasına karşı bazı olumsuz tepkileri ise diğer yaşanan güçlükler arasında belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerin neler olduğuna dair bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö5: “Özellikle kalabalık sınıflarda ders içi etkinliklerde etkinliğin uygulanmasında sorun yaşanmaktadır.”

Ö7: “Öğrencilerin utangaç ve çekingen olmaları en temel problemdir.”

Ö16: “Öğrencilerin isteksiz olması. Öğrenci velilerinin öğrencilere verdiği tepkiler sonucunda çocuklarının bu tür etkinliklerde olmasını istememesi.”

Özetle derslerinde sosyal katılım becerisi kazandırmaya çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar; öğrencilerin çekingen olduğu için pasif kalması, ders saatleri yetersiz olduğu için öğretimin teorikte kalması ve bunun sonucunda sosyal katılımı destekleyememesi, öğrenciler arasında ki akran zorbalığı sebebiyle bazı öğrencilerin sosyalleşememesi, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından dolayı öğrencilerle yeteri kadar ilgilenememeleri, öğrenciler arasında ki farklılıklar nedeniyle her birine ayrı ilgi gösterilememesi, bazı sınıfların yönetiminde yaşanan güçlükler, bazı eğitimcilerin geleneksel eğitim modelinin dışına çıkmaması, velilerin akademik başarı odaklı olup sosyalliğe karşı olmaları olarak söylenebilir.

“Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri nelerdir?” alt problemine yönelik bulgular

Araştırmamızın dördüncü sorusu olan “Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri nelerdir?” alt problemine yönelik bulgulara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5.

Çözüm önerilerine yönelik kodlar

Kodlar	Katılımcılar
Öğrenci teşvik edilmeli	Ö1, Ö7, Ö9, Ö14, Ö15, Ö16
Grup çalışması yaptırılmalı	Ö3, Ö4, Ö6, Ö18
Disiplin sağlanmalı	Ö2, Ö10, Ö11
Öğrenci seviyesi dikkate alınmalı	Ö3, Ö6, Ö20
Ders saati artırılmalı	Ö17, Ö20
Uygun ortam oluşturulmalı	Ö8, Ö12
Aile ile iş birliği yapılmalı	Ö15
Beceri temelli eğitim planlaması düzenlenmeli	Ö8
Ders saati etkili yönetilmeli	Ö1
Ders içeriği azaltılmalı	Ö19
Öğrencilere doğru bilgi aktarılmalı	Ö13
Rehberlik ile iş birliği yapılmalı	Ö4
Süreç odaklı eğitim uygulanmalı	Ö20

Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerilerinin neler olduğuna dair öğrenci teşvik edilmeli, grup çalışması yaptırılmalı, disiplin sağlanmalı, öğrenci seviyesi dikkate alınmalı, ders saati artırılmalı, sınıf dışı eğitim yapılmalı, aile ile iş birliği yapılmalı, beceri temelli eğitim uygulanmalı, ders saati etkili yönetilmeli, ders içeriği azaltılmalı, öğrencilere doğru bilgi aktarılmalı, rehberlik ile iş birliği yapılmalı, süreç odaklı eğitim uygulanmalı cevapları verilmiştir. Öğretmenlerin, pasif öğrencileri etkinliklere teşvik ederek derste aktif kılmaları öğrencilerin katılımını olumlu yönde etkileyebilir. Grup çalışmaları ile öğrencileri kaynaştırarak kendi aralarında sosyalleşmeleri sağlanabilir. Sınıfta disiplini sağlayarak eşit bir şekilde herkesin derse katılımı sağlanabilir ve bu da öğrencinin sosyal katılımına pozitif yönde etki edebilir. Öğrenci seviyesine uygun öğretim teknikleri kullanarak, beceri temelli etkinlikler uygulayarak, öğrencilere doğru bilgiler aktararak ve ders saatlerini etkili kullanarak sınıf içinde teorik dersin yanı sıra öğrencilerin aktif olabileceği bir atmosfer oluşturulabilir. Araştırmaya katılan öğretmenler belirttikleri çözüm önerileri sayesinde sosyal katılım becerisinin sorunsuz bir şekilde aktarılabilirliğini ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak sınıf dışında da etkinlikler ve aile ile iş birliği ile de öğrencilerin sosyal katılımı artırılabilir. Son olarak politika yapıcılara öneri olarak ise öğretmenler tarafından ders saatinin artırılması ve ders içeriğinin azaltılmasına yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerilerinin neler olduğuna dair bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö3: “İlk önce sınıftaki öğrenciler seviye gruplarına göre dengeli bir şekilde gruplara ayrılmalıdır. Daha sonra her gruptaki öğrenciler kendi arasında tekrar seviye gruplarına ayrılarak öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre görev paylaşımı yaptırılarak grup çalışmasına teşvik edilmedir.”

Ö6: “Akademik başarı, cinsiyet vb. özelliklere göre homojen grup olmalı.”

Ö8: “Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri olarak: ders bazında akademik kazanımlar azaltılarak beceri temelli kazanımlara ağırlık verilebilir. Sosyal ve psikomotor gelişim alanlarına yönelik derslerin sayısı artırılarak disiplinler arası bir planlama yapılabilir. Köy enstitülerinde olduğu gibi asıl olan öncelikle okulları 4 duvar arasında sıkıştırmadan geniş alanlara kurmalı ve öğrencilerin sosyal, bilişsel ve psikomotor tüm becerileri uygulayabilecek olanaklara sahip eğitim alanları oluşturulmalıdır.”

Ö11: “Öğretmenin her durumda sınıf disiplini yönetimini kaybetmemesi gerekir.”

Sosyal katılım becerisini kazandırmaya çalışırken karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerilerini kısaca özetlemek gerekirse öğretmenler öğrencilerin teşvik edilmesi gerektiğini, öğrencilerin arasında etkileşimi artırmak için grup çalışması yaptırılması gerektiğini, disiplin sağlamayı, öğrenci seviyesini dikkate almayı, ders saatinin artırılmasını, sınıf dışı eğitim yapılmasını, aile ile iş birliği yapılmasını, beceri temelli eğitim uygulamayı, ders saatini etkili yönetmeyi, ders içeriğinin azaltılması gerektiğini, öğrencilere bilgi aktarımını doğru yapmayı, rehberlik ile iş birliği yapılması gerektiğini, süreç odaklı eğitim uygulamasının yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farklar nelerdir?” alt problemine yönelik bulgular

Araştırmamızın beşinci sorusu olan “Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farklar nelerdir?” alt problemine yönelik bulgulara Tablo 6’de yer verilmiştir.

Tablo 6.

Öğrenciler arasındaki farklara yönelik kodlar

Kodlar	Katılımcılar
Sosyal ilişkiler	Ö1, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö13, Ö15, Ö16
Akademik başarı	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö19
Özgüven	Ö2, Ö3, Ö11, Ö12, Ö17, Ö18
Etkinliklere katılım	Ö10, Ö13, Ö14, Ö15, Ö18
Aile faktörü	Ö6, Ö20
Sosyo-ekonomik faktörler	Ö6, Ö20
Motivasyon	Ö9
Yaratıcılık	Ö17

Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkların neler olduğu sorulduğunda sosyal ilişkiler, akademik başarı, özgüven, etkinliklere katılım, aile faktörü, sosyo-ekonomik faktörler, motivasyon, yaratıcılık cevaplarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler en fazla sosyal ilişkiler konusuna değinmişlerdir. Bazı öğretmenler tarafından sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin sosyal ilişkilerde daha pasif oldukları belirtilmiştir. Bazı öğretmenler ise sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilere göre akademik olarak daha başarılı olduklarını dile getirmişlerdir. Yine sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara oranla daha özgüvenli oldukları ve etkinliklere daha fazla katıldıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer farklar ise aile ve sosyo-ekonomik faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha adaletli aile ortamında yetişen ve sosyo ekonomik durumu iyi olanların sosyal katılım becerisinin daha fazla olduğu belirtilmiştir. Son olarak, sosyal katılım becerisi yüksek öğrencilerin düşük olanlara oranla daha iyi motive olabildikleri ve daha yaratıcı oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak öğrenciler arasındaki farklar öğrencilerin sosyal katılım becerisini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkların neler olduğuna dair bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö7: “Yüksek olan öğrenciler daha dışa dönük özgüvenli ve her alanda daha aktiftir düşük olanlar ise daha içe kapanık özgüveni düşük asosyal çocuklardır.”

Ö8: “Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farklar tek bir özellikle açıklamak doğru olmaya bilir fakat 10 yıllık meslek hayatımdaki tecrübelerime dayanarak; - sosyal katılım becerisi yüksek öğrenciler genellikle akademik olarak iyi bir seviyede olup lider özellikler göstermekte ve organizasyon becerisi yüksek öğrenciler olarak tarif edebilirim. Sosyal katılım becerisi düşük öğrencilerde ise genellikle içe kapanık bir durum gözlenmekle birlikte kendi çevresinde bir tür klik oluşturarak küçük bir çevre dahilinde iletişim kurduğunu söyleyebilirim.”

Özetle sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin sosyal ilişkiler ile akademik seviyede daha başarılı ve özgüven sahibi olduğu belirtilirken sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin bu konularda daha başarısız olduğu vurgulanmıştır. Sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin etkinliklere katılımı daha fazlayken sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin etkinliklere katılımı daha az olduğu belirtilmiştir. Adaletli aile ortamı olan ve ailesinin sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara göre sosyal katılım becerisine daha çok sahip olduğu vurgulanmıştır. Sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara göre daha motivasyonlu ve yaratıcı olduğu belirtilmiştir.

Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1194-1214.

DOI. 10.51460/baebd.1551651

“Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkları en aza indirmek için neler yapılmalıdır?” alt problemine yönelik bulgular

Araştırmamızın altıncı sorusu olan “Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkları en aza indirmek için neler yapılmalıdır?” alt problemine yönelik bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7.

Öğrenciler arasındaki farkı en aza indirmek için neler yapılması gerektiğine yönelik kodlar

Kodlar	Katılımcılar
Grup çalışmaları yapılmalı	Ö8, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16, Ö20
Pasif öğrenciler etkinliklere dahil edilmeli	Ö6, Ö7, Ö13, Ö17, Ö18, 19, Ö20
Özgüven aşılanmalı	Ö1, Ö3, Ö10, Ö12, Ö18
Aile ile işbirliği sağlanmalı	Ö15, Ö20
İlgilerini çekmek	Ö5, Ö9
Öğretmen ve rehberlik ile işbirliği	Ö4, Ö20
Birebir ilgilenmek	Ö4
Disiplin sağlamak	Ö2
Teşvik etmek	Ö12
Yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak	Ö1

Sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkları en aza indirmek için neler yapılması gerektiği konusunda öğretmenler tarafından, grup çalışmaları yapılmalı, pasif öğrenciler etkinliklere dahil edilmeli, özgüven aşılanmalı, aile ile iş birliği sağlanmalı, ilgilerini çekmek, öğretmen ve rehberlik ile iş birliği, birebir ilgilenmek, disiplin sağlamak, teşvik etmek, yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak cevaplarını vermişlerdir. Grup çalışmaları ile öğrencileri birbirine kaynaştırarak, pasif öğrencileri aktif hale getirmek için etkinliklere dahil olmalarını sağlayarak ve pasif öğrencilere özgüven aşılayarak, derslerde ilgilerini çekecek davranışlarda bulunarak, disiplini elden bırakmayarak ve pasif öğrencileri teşvik ederek yeteneklerini keşfettirerek sosyal katılım becerisi kazandırılabilir ve böylece aktif öğrenciler ile aralarındaki farkın en aza indirilebileceği bulgularına ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak diğer branştaki öğretmenleri, rehber öğretmenleri ve veliler ile iş birliği halinde olarak da farkın aza inmesi sağlanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal katılım becerisi yüksek ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkları en aza indirmek için neler yapılabileceğine ilişkin bazı doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö1: “Öğrencilere beceri ve yetenekleri doğrultusunda görevler vererek özgüvenlerini arttırmak, öğrencilerin kendilerini ve yeteneklerini keşfetmelerine ortam hazırlamanın önemli olduğunu düşünüyorum.”

Ö10: “Heterojen gruplar oluşturularak farklı özellikteki öğrencilerin birbirlerini tamamlamaları sağlanmalıdır. Ayrıca gruplar sıkça değiştirilmelidir. Bireysel sorumluluklarda ise öğrenciler cesaretlendirilmeli ve ödüllendirilmelidir.”

Sosyal katılımı yüksek ve düşük olan öğrenciler arasındaki bu farkı aza indirmek için kısaca öğrenci- öğrenci, aile- okul, öğretmen- rehberlik gibi iş birliklerinin yapılmasının yanı sıra öğrencilerle özel ilgilenip onlara özgüven aşılanmanın ve yeteneklerini ortaya çıkarmanın gerekliliği vurgulanmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal katılım becerisinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerini saptamak için yürütülen bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Sosyal katılım becerisi ile öğrencilere kazandırılması istenilen davranışların sosyal olma (öğrencilerin çevresi ile sosyalleşebilmesi, iletişim kurabilmesi), özgüvenli olma (iletişim kurma konusunda çekimser olmaması), uyumlu olma (çevresiyle uyum içinde hareket etmesi) , duyarlı olma (çevresindeki toplumsal sorunlara hassasiyet gösterip çözümüne katılım göstermesi), işbirlikçi olma (çevresiyle gerektiğinde iş bölümü yapması), empati kurabilme (başkalarının ruhsal durumunu anlayarak ona göre davranabilmesi), iletişim kurabilme (insanlara kendini açıklayabilmek ve onların açıklamalarını anlamak), deneyim kazanma (sosyal katılım sayesinde bulunduğu ortam veya durumlardan yeni şeyler öğrenmek), bilimsel davranma, farklı bakış açısına sahip olma (farklı fikirlerle karşılaşarak onları kendi bilgileriyle entegre etmek), sağlıklı ruh haline sahip olma (sosyal katılım ile dışa dönük olup daha neşeli olmak) davranışları olduğu görülmüştür. Şahin ve Karatekin'in (2022b) ortak yürütmüş olduğu çalışmada ise sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş ve onların da etkinliklere katılmaya isteginin olması, kolaylıkla iletişim kurmak ve grubun bir üyesi olarak cevap vermesi araştırmanın yukarıda belirtilen sonucu ile uyumaktadır.

Sosyal katılım becerisi edinen öğrenciler, sosyal faaliyetlere katılarak ve gruplarda yer alarak sosyal olma davranışı kazanmaktadırlar. Kendini cesurca ifade edebilmesi ve çekinik kalmamasıyla da özgüvenli olma davranışını kazanmaktadırlar. Öğrencinin çevresiyle uyumlu olması ve çevresine karşı duyarlı ve korumacı olması da sosyal katılım becerisinin kazandırdığı davranışlara örnek gösterilmektedir. Belirtilen çevresine karşı duyarlı ve korumacı olması sonucu Memişoğlu'nun (2016) çalışmasının sonucuyla örtüşmektedir. Memişoğlu'nun çalışmasının sonucuna göre sosyal katılım becerisi öğretmenler tarafından toplumu etkileyen sorunlara çözümler üretme ve çevreye korumacı davranma şeklinde tanımlanmıştır.

Toplumda veya bir grupta uyumlu olarak iş birliği yapması, karşısındakine empati ile yaklaşması, çevresiyle doğru ve etkili iletişim kurabilmesi de sosyal katılım becerisinin kazandırdığı diğer davranışlar olarak görülmektedir. Bunlara ek olarak toplumla veya grupla yaparak ve yaşayarak öğrenme ile deneyim kazanmayı bilmesi, kazandığı bilgileri mantığa dayandırarak bilimsel davranması, sosyal ortamlarda farklı bakış açılarını öğrenmesi ve yalnız olmadığı için sağlıklı ruh haline sahip olması da diğer kazandırılması gereken davranışlar olarak belirtilmiştir.

Öğretmenlere göre sosyal katılım becerisi kazandırmak için etkili olan yöntemlerin deneyim kazandırma, sosyal etkinliklere yönlendirme, aktif öğrenme teknikleri, örnek olaylar, bireyselleştirilmiş öğretim teknikleri, akran öğretimi, rol model olmak olduğu saptanmıştır. Öğrencilere sosyal yaşam içerisinde yaparak yaşayarak öğrenmesi yoluyla deneyim kazandırarak sosyal katılım becerisi etkili bir şekilde kazandırılabilirken ağaç dikme etkinlikleri, koroda yer alma gibi sosyal faaliyetlere Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 1194-1214.*

yönlendirilmesiyle de başarılı şekilde bu beceri kazandırılabilir. Öğrenciyi ders içinde aktif tutacak, öğrencinin derse katılımını sağlayacak teknikler ve örnek olaylar kullanarak öğrencinin çekingen olması engellenebilir ve sosyal katılımına yönelik temeller atılabilir. Bireyselleştirilmiş öğretim teknikleriyle çekingen olan öğrencilerle birebir ilgilenerek onların sosyalleşmesi sağlanabilirken akran öğretimi ile de arkadaşlarının vasıtasıyla öğrencilerin sosyal katılım becerisi kazanması sağlanabilir. Fakat bireyselleştirilmiş öğretim tekniklerini, kalabalık sınıflarda uygulamak zor olabilir. Bunlara ek olarak öğretmenin sosyal faaliyetlerde yer alması ve çevresiyle etkili iletişim kurmasıyla öğrencilere rol model olması bu konuda öğrencilerin sosyal katılımını olumlu etkileyebilir.

Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerin pasif öğrenci, ders saati yetersizliği, akran zorbalığı, kalabalık sınıf mevcudu, öğrencilerin farklı özellikleri, sınıf yönetimi güçlüğü, eğitimcilerin çağdaş yöntemler kullanmaması, velilerin öğrencilere yönelik tepkisi olduğu görülmüştür. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler neticesinde: Bazı öğrencilerin pasif kalmaları, iletişim kurmaktan kaçınmaları, derse ve etkinliklere katılmak istememeleri sosyal katılım becerisi kazandırırken karşılaşılan bir zorluktur. Diğer bir güçlük ise sosyal bilgiler dersi saatinin yetersiz olmasıdır. Ders saati az olduğu için öğretmenlerin derste konuların teorik kısmını anlattıklarını fakat etkinlikler için veya öğrencileri aktif hale getirmek için yeterli zamanlarının olmadığı sonucuna varılmıştır. Bazı öğrencilerin arkadaşları ile alay etmesi nedeniyle bazı öğrencilerin içine kapanık hale gelmesi, derslere katılmaması, teneffüslerde yalnız olması da başka bir sorundur. Sınıf mevcudunun fazla olması ve öğrencilerin farklı düzeylerde ve karakterlerde olması da sorun olarak karşımıza çıkmaktadır çünkü öğrencilerin her biriyle ayrı ayrı ilgilenmek çok güçtür. Kalabalık sınıflar ve katılımcılara göre bazı öğretmenlerin yeterince ilgili davranmamaları nedeniyle sınıf yönetimi zayıf kalmaktadır. Bazı öğretmenlerin yeni teknikleri, modelleri takip etmemesi de bir diğer sorundur çünkü öğrenciler gelişen dünyaya hızla ayak uydurmakta ve öğretmenler bu konuda ileri gitmedikleri için öğrenciler üzerinde etkili olamamaktadırlar. Bazı velilerin teorik ders dışında öğrencilere yaptırılan etkinlikleri gereksiz bulmaları ve sorun çıkarmaları da başka bir güçlüktür.

Sosyal katılım becerisi kazandırırken ders içinde karşılaşılan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri öğrencilerin teşvik edilmesi, grup çalışmalarının yaptırılması, disiplin sağlanması, öğrenci seviyelerinin dikkate alınması, ders saatlerinin artırılması, sınıf dışında eğitimlerin yaptırılması, aile ile iş birliği yapılması, beceri temelli eğitim uygulamalarının yapılması, ders saatlerinin etkili yönetilmesi, ders içeriğinin azaltılması, öğrencilere doğru bilgi aktarılması, rehberlik ile iş birliği yapılması ve süreç odaklı eğitim uygulanmasıdır (Tablo 5). Görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin düşüncelerine göre bu öneriler sayesinde öğrencilerin sosyal katılımı artırılabilir.

Öğrencileri sosyal faaliyetlere yönlendirerek, akranları ile kaynaşmasını sağlamak onları pasif olmaktan çıkarıp aktif olmalarını sağlayabilir. Öğrencileri birbirlerine kaynaştırmak için grup çalışmaları yaptırılabilir. Araştırma ile elde edilen bu sonuç Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda sosyal katılım becerisini ele alan Alabaş'ın (2018) sosyal katılımı en çok toplu etkinliklere katılma, iş birliği yapmak olarak belirtmesiyle benzerlik göstermektedir. Öğrenciler üzerinde kurallar ile disiplin sağlayarak akran zorbalığı oluşumu engellenebilir. Katılımcıların önerilerinden yola çıkarak öğrenci seviyeleri akademik, sosyo ekonomik ve psikolojik açıdan dikkate alınarak verilen eğitim ile daha etkili beceri kazanımı oluşturulabilir. Politika yapımcıların ders saatini artırması ile öğrencilere teorik öğretimin dışında etkinlikler yaptırılması için fırsat verilebilir. Öğretmenlerin müze gezisi, çevre temizliği

etkinlikleri gibi sınıf dışı öğretim yapması da öğrencilerin sosyal katılım becerisi kazanmasında etkili olabilir. Ulaşılan bu sonuç Meadows'un (2019) bir çalışmasında sınıf dışında yürütülen faaliyetlerin öğrencinin akademik başarılarına olduğu kadar motivasyonlarına, sosyal katılımlarına olumlu etki sağladığı sonucuyla sınıf dışı faaliyetlerin olumluluğu açısından benzerlik göstermektedir. Aile ile iş birliği yapılmasıyla öğrencilerin okul dışındaki hayatlarında da sosyal katılım becerisi kazanmasında etkili olabilir. Öğretmenlere göre, teorik öğretimin yanı sıra becerileri temel alan tekniklerin kullanılması sosyal katılım becerisi açısından olumlu olabilmektedir. Katılımcıların fikirleri doğrultusunda, öğretmenlerin ders saatlerini etkili yönetmesiyle teorik öğretime ek olarak aktivitelerle desteklemesi sosyal katılım becerisi kazanmada olumlu olabilmektedir. Yine katılımcılara göre, politika yapıcıların ders içeriğini azaltması daha çok etkinlik uygulanmasına fırsat sağlayacağından sosyal katılım becerisinin kazanılmasına fayda sağlayabileceği düşünülmektedir. Katılımcıların önerileri doğrultusunda öğretmenlerin akademik bilgilerinin üst düzeyde olması, öğrencilere doğru bilgi aktarmasında önem teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin dersi sabote etmemesini sağlamak için öğrenciler doğru yönlendirilmelidir. Araştırmaya katılanlara göre, rehberlik öğretmenleri ile iş birliği yapılarak sosyal katılım becerisi düşük olan öğrenciler rehberliğe yönlendirilmelidir. Son olarak öğrenciler anlık değerlendirmeler yerine süreç odaklı değerlendirmelere tabi tutulmalıdır ve ona uygun eğitim verilmelidir.

Sosyal katılım becerisi yüksek olan ve düşük olan öğrencilerin aralarındaki farkların sosyal ilişkiler, akademik başarı, özgüven, etkinliklere katılım, aile faktörü, sosyo-ekonomik faktörler, motivasyon, yaratıcılık olduğu ifade edilmiştir. Sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin sosyal ilişkilerde daha pasif oldukları sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin ise sosyal ilişkilerde daha aktif oldukları sonucuna ulaşırlarken akademik olarak yine sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin derslerinde başarısız, sosyal katılımı yüksek olan öğrencilerin ise derslerinde öğretmenler tarafından daha başarılı bulundukları saptanmıştır (Tablo 6). Sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara oranlara daha çok özgüvenli oldukları ve sosyal etkinliklerde daha fazla yer aldıkları sonucuna varılmıştır. Adaletli aile ortamında yetişen ve ailesinin sosyo-ekonomik durumu daha iyi olan öğrencilerin diğerlerine oranla sosyal katılım becerisinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç Mutluer'in (2013) çalışmasında öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde beceri kazandırmada karşılaştıkları problemlere aile faktörüne de vurgu yapması sonucu ve Şahin ve Karatekin'in (2022b) araştırmalarında ulaştığı sınıf öğretmenlerinin fikirlerine göre sosyal katılımda öğrencilerin ailelerinin tutum ve davranışlarını etkili görmeleri sonucu ile uyusmaktadır. Yani sosyal katılımı düşük olan öğrenciler problemlili aile ortamına sahipken sosyal katılımı yüksek olan öğrenciler daha destekleyici ve mutlu aile ortamına sahiptir. Ek olarak Özyürek'in (2015) okul öncesindeki çocuklara yönelik yapılan bir çalışmada; annelerin demokratik davranışlarının çocukların sosyal becerilerine olumlu etkisinin olduğu sonucu da bu araştırmanın aile faktörü sonucunu destekler niteliktedir. Sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrencilerin daha iyi motive oldukları ve daha yaratıcı oldukları tespit edilirken sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin motivasyonlarının daha az olduğu ve daha az yaratıcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlere göre sosyal katılım becerisi fazla olan ve az olan öğrencilerin aralarındaki farkları en aza indirmek için yapılması gerekenleri şu şekildedir; öğrencilere grup çalışması yaptırarak birbirleriyle kaynaşması sağlanabilir böylece pasif öğrencilerin çekingen tavırları kırılabilir ve sosyal katılım becerisi kazandırılabilir. Pasif öğrenciler düzenlenen sosyal etkinliklere dahil edilerek sosyal

katılım becerisi kazanabilir. Sosyal katılım becerisi düşük olan öğrencilerin özgüveni daha düşük olduğundan onlara cesaret aşılayıp özgüven kazandırarak sosyal katılım becerilerinin artmasına destek olunabilir. Coşkun, Kodal ve Ersoy (2022) çalışmalarında ulaştıkları sosyal bilgiler öğretmeninin, sosyal katılım üzerine örnekler vererek öğrencilerin cesaretlerinin artırılması için teşvik edilmesi gerektiği sonucu bu araştırmanın bu sonucuyla örtüşmektedir. Öğretmenler tarafından aileler ile iş birliği yaparak öğrencilerin evde de söz sahibi olması, teşvik edilerek cesaretlendirilmesi ile özgüvenli hale getirilmesi önerilirken böylece becerisinin artırılması sağlanabileceği belirtilmiştir. Buna ek olarak okul içinde diğer branş öğretmenleri ve rehberlik öğretmenleri ile iş birliği yaparak öğrenciyi geliştirmeye yönelik daha etkili kararlar alınabileceği ifade edilmiştir. Araştırma ile elde edilen bu sonuç Coşkun, Kodal ve Ersoy'un (2022) ulaştığı veli, okul, öğrenci üçgeninde iş birliğinin sosyal katılım becerisi kazandırmada olumlu katkı sağlayacağı yönündeki sonucu ile benzerlik taşımaktadır. Sosyal katılım açısından pasif kalan öğrenciler ile bire bir ilgilenilerek sosyal olmaları konusunda teşvik edilebilir ve yeteneklerini fark etmesi sağlanabilir. Böylece öğrenci, daha özgüvenli olarak sosyal katılım becerisini artırabilir. Tüm bunlar sayesinde sosyal katılım açısından pasif olan öğrencilerin sosyal katılım becerisi artar ve sosyal katılım becerisi yüksek olan öğrenciler ile aralarındaki fark azalır.

Araştırma bulguları ile ulaşılan sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- Öğretmenlerin, öğrencileri sosyal etkinliklerle buluşturabilmesi için ders saatleri artırılmalı veya sosyal faaliyetlere yönelik ek saat verilmelidir.
- Branş ve rehberlik öğretmenleri ile velilerin iş birliği yapabileceği toplantılar düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenimlerini sürdürebileceği sınıf içi ve sınıf dışı gibi öğretim ortamları kullanılmalıdır. Gönüllü olarak resmî kurumlardaki ve sivil toplum kuruluşlarında toplum yararına etkinliklere katılması sağlanabilir.
- Öğrencilerin duyuşsal öğrenmelerini destekleyecek etkinliklere ağırlık verilmelidir.
- Öğrenciler sosyal etkinliklere yönlendirilmelidir.
- Okul ve sınıflarda yapıcı kurallar belirleyerek öğrencilerin akranları arasında birbirlerini küçük düşürmelerine izin verilmemelidir.
- Öğrenciler arasında grup çalışmaları yaptırılmalıdır.
- Bu konuda çalışma yapacaklara, öğrencilerin sosyal katılımını sağlayacak ders tasarımı yapmaları önerilebilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1194-1214.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1194-1214.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Adler, R. P., and Goggin, J. (2005). What do we mean by civic engagement? *Journal of Transformative Education*, 3, 236-253.
- Akfırat, O. N., ve Çok, F. (2013). The Turkish adaptation of the scale that effect political and social participation. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 46(2), 369-398.
- Akgül, G. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Aktepe, V. ve Eren, P. (2023). İlkokulda sosyal katılım becerileri üzerine durum çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24)1, 654-700.
- Alabaş, Ç. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında (1968-2018) sosyal katılım becerisinin yerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Altınok, A. (2012). *Sosyal katılım faaliyetlerinin 12-14 yaş grubu öğrencilerinin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Coşkun, D., Kodallı, T. ve Ersoy, A.F. (2022). Ortaokul sosyal bilgiler dersinde ve okul uygulamalarında sosyal katılım becerisinin geliştirilmesi sürecinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 129-154. doi:10.9779.pauefd.953313.
- Coşkun, N. ve Samancı, O. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal Of Educational And Instructional Studies In The World*, 2(1), 32-41.
- Cress, C. M. (2012). Civic engagement and student success. *Leveraging Multiple Degrees of Achievement. Diversity and Democracy*, 15(3), 2-4.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 969-990.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Erdoğan, E. (2019). Gözlem. B. Aksoy, B. Akbaba ve B. Kılcan (Eds.). *Sosyal Bilgilerde Beceri Eğitimi* içinde (s.199-219). Ankara: Pegem Akademi.
- Erol, F. Z. ve Akpınar E. (2022). Bir ölçek geliştirme çalışması: Ortaokul öğrencilerinin sosyal katılım becerisi ölçeği. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 579-589.
- Genç, S. ve Eryaman, Y. M. (2007). Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102.
- Göksoy, S., Sağır, M. ve Yenipınar, Ş. (2014). Öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 443-456.
- Günteke, B. N. ve Aladağ, S. (2023). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin politik okuryazarlık ve sosyal katılım becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(15), 303-324.
- Kara, T. (2022). *Ortaokul öğrencilerinde ADDIE öğretim tasarım modeli temelli sosyal katılım becerisinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Keskin, Y. (2019). Sosyal bilgiler programı tarihi ve güncel gelişmeler. Çelikkaya, Ç., Öztürk Demirbaş, Ç., Yıldırım, T. ve Yakar, H. (Ed). *Yeni program ve ders içeriklerine göre sosyal bilgiler öğretimi I*, (1-41). Ankara: Pegem Akademi.
- Meadows, A. (2019). The impact of participation in extracurricular activities on elementary school students. *Journal of Interdisciplinary Undergraduate Research*, 11(2), 22-35.
- MEB. (2024). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Memişoğlu, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal katılıma ilişkin görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(19), 621-640.

Uygun, K. ve Karabulut Günhan, Ş. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde sosyal katılım becerisinin kazandırılması ile ilgili görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1194-1214.

DOI. 10.51460/baebd.1551651

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1194-1214.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1194-1214.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Mutluer, C. (2013). Sosyal bilgiler programlarında yer alan beceriler hakkında sosyal bilgiler öğretmen görüşleri (İzmir Menemen örneği). *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(7), 355-362.

National Council for the Social Studies [NCSS]. (1994). *Expectations of excellence: Curriculum standards for social studies*. NCSS Bulletin 89, Washington DC: NCSS.

Ocakçı, E. ve Samancı, O. (2018). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal katılım becerilerinin değerlendirilmesi. İçinde Tay, B. (Ed.) *7. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Özet Kitabı* (ss.29-30), Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.

Özyürek, A. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal beceri düzeyleri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(2006), 106-120.

Samancı, O., Ocakçı, E. ve Seçer, İ. (2018). Çocuklar için sosyal katılım becerilerini belirleme ölçeğinin geliştirilerek psikometrik özelliklerinin incelenmesi / Developing scale for determining the social participation skills for children and analyzing its psychometric characteristics. *International Educational Studies*, 11 (6), 92-98.

Seyhan, O. (2014). "Sosyal katılım" kavramına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metafor durumları. *Researcher* 2(1), 34-43.

Sömen, T. ve Bilgili, A.S. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere sosyal katılım becerisi kazandırma durumları. *Turkish Studies*, (12)33, 403-4026.

Şahin, Ü. (2020). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal katılım becerisi kazanma durumlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.

Şahin, Ü., Karatekin, K. (2022a). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11)2, 98-117.

Şahin, Ü., Karatekin, K. (2022b). Sınıf öğretmenlerinin sosyal katılım becerisi hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(2), 375-412. DOI: 10.47615/issej.1165622.

Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(9), 649-669.

Taşkıran, C., Baş, K., ve Bulut, B. (2016). Sosyal bilgiler dersinin kendine özgü becerilerinin kazandırılma düzeyi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 1-19.

Tay, B. ve Öcal, A. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları, 2008.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.